STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA DÁMASA RUIZ-JARABA COLOMERA

přednesené dne 5. března 2009 [1]

I – Úvod

1. Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier (soud prvního stupně č. 5, San Javier) (Španělsko) položil Soudnímu dvoru dvě předběžné otázky týkající se výkladu nařízení (ES) č. 1348/2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech [2]. Soud má ve vztahu k uvedenému nařízení pochybnosti ohledně definice „mimosoudní písemnosti" v právu Společenství. Jeho nejistota vyvstala v souvislosti se souborem soukromých dopisů předaných soudům v San Javier prostřednictvím notáře za účelem jejich následného doručení ve Spojeném království.

2. Soudní dvůr tak má příležitost vyjasnit významné a rozmanité právní problémy. Zaprvé je sporná přípustnost, neboť předkládající soud uvádí, že je soudem posledního stupně v souladu se článkem 68 ES. Komise tento názor nesdílí, a proto se bude muset Soudní dvůr poprvé vyslovit k použití judikatury Lykeskog [3] na zmíněné ustanovení. Zadruhé, pokud by se potvrdilo, že předkládající soud vystupuje jako soud posledního stupně, zbývalo by objasnit, zda je vhodné klást předběžnou otázku. S ohledem na to, že se jedná o doručování mimosoudních písemností mimo kontext soudního řízení, není zřejmé, zda existuje opravdový spor. V důsledku toho je nutné analyzovat judikaturu Job Centre [4] a přizpůsobit ji okolnostem případu. Zatřetí, meritorní otázka vykazuje značný význam pro rozhodnutí o jednom z nejméně jasných aspektů nařízení č. 1348/2000, pojmu „mimosoudní písemnost".

II – Skutkový stav

3. Dne 23. října 2007 učinila společnost Roda Golf & Beach Resort S. L. (dále jen „La Roda"), společnost se sídlem v San Javier, Murcia, před notářem zápis o doručení a výzvě a žádala o předání šestnácti dopisů určených řadě adresátů se sídlem ve Spojeném království prostřednictvím kanceláře Juzgados de

1 — Původní jazyk: španělština.

2 — Nařízení Rady ze dne 29. května 2000 (Úř. věst. L 160, s. 37; Zvl. vyd. 19/01, s. 191).

3 — Rozsudek ze dne 4. června 2002 (C-99/00, Recueil, s. I-4839).

4 — Rozsudek ze dne 19. října 1995 (C-111/94, Recueil, s. I-3361).

Primera Instancia e Instrucción de San Javier na základě nařízení č. 1348/2000.

4. Tyto písemnosti obsahovaly sdělení o ukončení smlouvy o prodeji nemovitosti, kterou společnost s jednotlivými příjemci uzavřela.

5. Dne 2. listopadu téhož roku se notář dostavil k soudnímu úředníkovi zmíněného soudu a předal mu vyhotovení notářského zápisu spolu s originály šestnácti dopisů.

6. Soudní úředník předkládajícího soudu vydal dne 29. listopadu organizační procesní opatření, kterým zamítl žádost o doručení písemností. Uvedl, že nařízení č. 1348/2000 upravuje doručování mimosoudních písemností výlučně za podmínky probíhajícího soudního řízení, která není v dané věci splněna. S ohledem na závěr, že žádost nespadá do působnosti uvedeného nařízení, nebylo žádosti společnosti Roda Golf vyhověno.

7. Dne 13. prosince 2007 podala společnost Roda Golf opravný prostředek recurso de reposición k Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier v souladu s článkem 224 Ley de Enjuiciamiento Civil (občanský soudní řád). Při rozhodování o tomto opravném prostředku proti organizačnímu procesnímu opatření soudního úředníka pojal soud pochybnosti ohledně výkladu nařízení č. 1348/2000, zásadní otázce pro vyhovění žádosti společnosti Roda Golf, a proto původní řízení přerušil a položil Soudnímu dvoru předběžnou otázku s odvoláním na článek 68 ES ve spojení se článkem 234 ES.

III – Právní rámec

A – *Právní rámec Společenství*

8. Hlava IV Smlouvy o ES zmocňuje orgány provádět politiky spojené s volným pohybem osob. Pro účely tohoto řízení o předběžné otázce je třeba upozornit na následující ustanovení:

„Článek 65

Opatření v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech s mezinárodním prvkem přijímaná podle článku 67, pokud je to nutné k řádnému fungování vnitřního trhu, zahrnují mimo jiné:

a) zlepšení a zjednodušení:

– systému mezinárodního doručování soudních a mimosoudních písemností;

[…]

Článek 68

1. Článek 234 se použije na tuto hlavu za následujících okolností a podmínek: jestliže v určité věci, která je předmětem řízení zahájeného u soudu členského státu, jehož rozhodnutí již nemůže být napadeno opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, vyvstane otázka výkladu této hlavy nebo platnosti a výkladu aktů vydaných orgány Společenství na základě této hlavy, požádá tento soud Soudní dvůr o rozhodnutí o této otázce, jestliže je považuje za nutné k vydání svého rozsudku.

[…]“

9. Nařízení č. 1348/2000 upravuje doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech [5]. V této věci jsou pro výklad užitečné druhý a šestý bod odůvodnění nařízení, neboť zdůrazňují, že „řádné fungování vnitřního trhu vyžaduje zdokonalení a urychlení zasílání soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech“ za účelem jejich doručování. Tento požadavek znamená, že doručování uvedených písemností má probíhat „mezi místními orgány určenými členskými státy […] přímo a rychle“.

10. Ačkoli se nařízení č. 1348/2000 soustřeďuje na mimosoudní písemnosti, zachovává mlčení ohledně jejich definice nebo jejich spojení se zvláštním režimem doručování. Věnuje jim jen jedno ustanovení, a to článek 16:

„Mimosoudní písemnosti mohou být zasílány za účelem doručení v jiném členském státě v souladu s tímto nařízením.“

5 — Nařízení č. 1348/2000 bylo zrušeno a nahrazeno nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (Úř. věst. L 324, s. 79). Nový předpis však nezavádí změny relevantní pro tuto předběžnou otázku.

11. Za účelem provedení ustanovení čl. 17 písm. b) nařízení č. 1348/2000 přijala Komise dne 25. září 2001 rozhodnutí o vypracování příručky přijímajících subjektů a seznamu písemností, které mohou být doručovány [6], jehož příloha II obsahuje zmíněný seznam písemností, byť má pouze příkladmý, a nikoli vyčerpávající charakter. V odstavci týkajícím se Španělska se uvádí, že „mimosoudní písemnosti, které mohou být doručovány, jsou jiné než soudní písemnosti vydané veřejným orgánem s pravomocí podle španělského zákona provádět doručování“. (*neoficiální překlad*).

B – *Vnitrostátní právní rámec*

12. Zákon 1/2000 ze dne 7. ledna, Ley de Enjuiciamiento Civil (občanský soudní řád, dále jen „LEC“) [7], upravuje v článcích 223 a 224 režim rozhodnutí vydávaných soudním úředníkem ve věcech občanských.

„*Článek 223. Organizační procesní opatření*

1. Soudní úředníci jsou příslušní vydávat organizační procesní opatření, jimiž se upravuje zákonem stanovený průběh řízení.

2. V organizačních procesních opatřeních se uvádí pouze to, co se jimi určuje, jméno soudního úředníka, který je vydává, datum a podpis úředníka.

Článek 224. Revize organizačních procesních opatření

1. Ze zákona jsou neplatná organizační procesní opatření, jimiž bylo rozhodnuto o otázkách, o nichž je v souladu se zákonem třeba rozhodnout příkazem, usnesením nebo rozsudkem.

2. Kromě případů zmíněných v předchozím odstavci mohou být organizační procesní opatření též zrušena na návrh účastníka,

6 — Rozhodnutí Komise 2001/781/ES o vypracování příručky přijímajících subjektů a seznamu písemností, které mohou být doručovány podle nařízení č. 1348/2000 (Úř. věst. L 298, s. 1; Zvl. vyd. 19/03, s. 3). Tento předpis byl dvakrát změněn, a to rozhodnutím Komise 2002/350/ES ze dne 3. dubna 2002 (Úř. věst. L 125, s. 1; Zvl. vyd. 19/05, s. 3) a rozhodnutím Komise 2007/500/ES ze dne 16. července 2007 (Úř. věst. L 185, s. 24), ale žádná z těchto novelizací se netýká projednávané věci.

7 — BOE (státní úřední věstník) ze dne 8. ledna, č. 7.

jemuž způsobují újmu, jestliže porušují nějaké zákonné ustanovení nebo rozhodují o otázkách, o nichž má být v souladu s tímto zákonem rozhodnuto příkazem.

3. Návrh podle předchozího odstavce se projedná a rozhodne se o něm v souladu s ustanoveními o opravném prostředku recurso de reposición.“

13. Prostředkem přezkumu organizačních procesních opatření je podle výslovného ustanovení uvedeného čl. 224 odst. 3 LEC opravný prostředek recurso de reposición upravený právními předpisy v oblasti občanského soudního řízení. Tento prostředek se obecně uplatňuje u přezkumu příkazů a usnesení a jeho pravidla jsou uvedena v článcích 451 až 454 LEC:

„*Článek 451. Rozhodnutí, která lze napadnout. Chybějící odkladný účinek*

Proti veškerým nepravomocným příkazům a usnesením vydaným kterýmkoli soudem ve věcech občanských lze k soudu, který napadené rozhodnutí vydal, podat recurso de reposición, aniž by byla dotčena vykonatelnost výroku těchto usnesení.

Článek 452. Lhůta, forma a nepřípustnost

Opravný prostředek recurso de reposición lze podat ve lhůtě pěti dnů a musí v něm být uvedena vada, kterou podle názoru navrhovatele rozhodnutí trpí.

Nejsou-li tyto dvě podmínky splněny, bude opravný prostředek odmítnut příkazem, proti němuž není přípustný další opravný prostředek.

Článek 453. O slyšení odpůrců a o rozhodnutí

1. Po připuštění opravného prostředku recurso de reposición se ostatním účastníkům stanoví lhůta pěti dnů k vyjádření odporu, budou-li to považovat za vhodné.

2. Bez ohledu na to, zda byla nebo nebyla předložena písemná vyjádření, po uplynutí lhůty k vyjádření odporu soud bez dalších úkonů rozhodne usnesením ve lhůtě pěti dnů.

Článek 454. Nepřípustnost opravných prostředků proti usnesení o rozhodnutí o opravném prostředku recurso de reposición

S výjimkou případů, kdy je přípustná stížnost, neexistuje proti rozhodnutí o opravném prostředku recurso de reposición jiný opravný prostředek, aniž by tím byla dotčena možnost znovu položit otázku, která byla předmětem recurso de reposición, v případném opravném prostředku proti konečnému rozhodnutí."

14. Podle článku 455 LEC je proti usnesením soudů prvního stupně přípustné odvolání za předpokladu, že jsou „konečná" nebo „[to] zákon výslovně stanoví".

15. Konečně, článek 207 LEC stanoví, že „konečnými rozhodnutími jsou ta, která ukončují řízení v prvním stupni, a ta, jimiž se rozhoduje o opravných prostředcích podaných proti nim".

16. Notářské zápisy jsou upraveny v Reglamento Notarial (notářský řád) z roku 1944 [8], který byl při různých příležitostech novelizován. Jeho články 202 až 206 upravují zápisy o doručení a výzvě následovně:

„*Článek 202*

Předmětem zápisů o doručení je zaslání určité osobě určitého sdělení nebo rozhodnutí toho, kdo žádá o zásah notáře, a zápisů o výzvě adresátovi, aby určitým způsobem jednal.

Pokud právní předpis nestanoví jinak, je notář oprávněn volně provádět doručení a výzvy zasíláním formulářů, opisů nebo dopisů doporučenou poštou s dodejkou.

Jestliže se nepoužije postup uvedený v předchozím odstavci, dostaví se notář do bydliště nebo místa, kde má být doručení nebo výzva provedena v souladu s tím, co uvedl původce výzvy, oznámí své postavení notáře a důvod své přítomnosti. Není-li adresát přítomen, může být písemnost předána kterékoli osobě, která se nachází na uvedeném místě a doloží svoji totožnost. Jestliže písemnost nikdo nepřevezme, učiní se o tom zápis. Písemnost může být případně předána domovníkovi.

8 — Nařízení ze dne 2. července, kterým se vydává s konečnou platností Reglamento de la Organización y Régimen del Notariado (notářský řád) (BOE ze dne 7. července 1944, č. 189).

Úkon se uskuteční předáním formuláře, který je podepsán alespoň příjmením notáře, obsahuje doslovné znění doručeného textu nebo výzvy a uvádí právo adresáta zakotvené v článku 204 na odpověď a příslušnou lhůtu.

[…]

Článek 203

Jestliže dotyčná osoba [nebo] její zástupce […] odmítne převzít formulář nebo při převzetí klade aktivní nebo pasivní odpor, učiní se o tom zápis a doručení se považuje za provedené. Rovněž se učiní zápis o jakékoli okolnosti, která znemožní notáři předat formulář; v takovém případě se postupuje způsobem uvedeným v čl. 202 odst. 6.

Článek 204

Osoba, která je vyzvána nebo jíž je doručováno, má právo na odpověď před notářem do téhož zápisu, aniž by byla oprávněna ve své odpovědi uvést jinou výzvu nebo doručovaný text, které musí být předmětem odděleného zápisu.

[…]

Článek 206

Doručení a výzva upravené zákony nebo nařízeními bez upřesnění jejich obsahových nebo procesních náležitostí se provádějí způsobem upraveným v předchozích článcích. Pokud však tyto předpisy stanoví zvláštní úpravu nebo odlišné obsahové nebo procesní náležitosti ohledně bydliště, místa, osob, s nimiž je třeba úkony provádět, nebo jakékoli jiné, uplatní se zvláštní ustanovení těchto předpisů namísto pravidel obsažených v článku 202 a následujících tohoto řádu.“

IV – Předběžné otázky

17. Usnesením ze dne 3. ledna 2008 položil Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier na základě článku 68 ES ve

spojení se článkem 234 ES předběžnou otázku týkající se výkladu. Po stručném odůvodnění splnění podmínek uvedeného ustanovení (tedy, že proti rozhodnutí předkládajícího soudu nejsou přípustné opravné prostředky) klade Soudnímu dvoru následující dvě otázky:

„1) Spadá doručování výhradně mimosoudních písemností mezi soukromými osobami s použitím hmotných a personálních zdrojů soudů Evropské unie a evropského právního rámce, aniž by bylo zahájeno soudní řízení, do působnosti nařízení Rady č. 1348/2000?

2) Nebo se naopak nařízení č. 1348/2000 použije výhradně v rámci soudní spolupráce mezi členskými státy a v rámci probíhajícího soudního řízení [čl. 61 ES písm. c), čl. 67 ES odst. 1 a článek 65 ES a bod 6 odůvodnění nařízení č. 1348/2000]?“

18. Předkládací usnesení bylo zapsáno v rejstříku kanceláře Soudního dvora dne 14. ledna 2008. Ve lhůtě stanovené článkem 23 statutu Soudního dvora předložily vyjádření společnost La Roda, vlády Lotyšska, Maďarska, Polska, Slovenska, České republiky, Španělska, Řecka a Itálie, jakož i Komise.

19. Navzdory možným praktickým důsledkům této věci pro vnitrostátní soudní organizaci žádný ze zmíněných států, Komise ani žalobkyně v původním řízení nepožadovaly ve lhůtě stanovené za tím účelem, aby bylo nařízeno jednání, a proto byla věc připravena ke zpracování stanoviska dne 13. listopadu 2008.

V – Přípustnost

20. Komise uplatňuje, že Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier není oprávněn položit předběžnou otázku podle článku 68 ES, neboť není soudním orgánem posledního stupně a neexistuje spor mezi účastníky. Všechny vlády, které předložily vyjádření, zachovávají v tomto aspektu mlčení, zatímco společnost La Roda uvádí různé argumenty k odůvodnění přípustnosti. Vzhledem k tomu, že se jedná o citlivou otázku týkající se článku 68 ES, analyzuji obě námitky podrobně a odděleně.

A – *První námitka vůči přípustnosti: článek 68 ES a pojem „soud, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva“*

21. V této věci musí Soudní dvůr přezkoumat omezení zavedené v článku 68 ES, podle něhož mohou pouze soudy posledního

stupně klást předběžné otázky vztahující se k hlavě IV Smlouvy o ES a k aktům vydaným na jejím základě. Před použitím tohoto ustanovení na konkrétní případ považuji za vhodné vysvětlit vznik takového opatření a důvody, které vedly členské státy k jeho přijetí, a uvést přitom omezení a nevýhody tohoto omezení soudcovského dialogu.

1. Původ a odůvodnění článku 68 ES

22. Vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva se všemi výhodami s tím spojenými, vyžadovalo značné přizpůsobení tradičních právních nástrojů. Volný pohyb osob na území Unie znamenal výzvu pro integrační projekt, neboť společně s jednotlivci se přesouvá i sféra jejich základních zájmů. Například pravidla schengenského *acquis* nesměle zavedla vzájemné uznávání v trestní oblasti [9]; ustanovení týkající se podmínek pobytu musela zohlednit nevýhody pro státní příslušníky třetích zemí právně spojené s občany Společenství [10]; rovněž soudní a policejní spolupráce v trestních věcech vyústila v zintenzívnění společných činností mezi orgány různých států, které v evropských dějinách nemá obdobu [11].

23. V tomto kontextu projevily členské státy opatrnost ohledně dopadu tohoto procesu na soudní architekturu Unie. V rámci přípravných prací předcházejících podpisu Amsterodamské smlouvy projevilo předsednictví Rady obavy z velkého počtu předběžných otázek, které by mohl obdržet Soudní dvůr, u něhož by nastalo přetížení a ztížení jeho schopnosti rozhodovat, ale pozdržely by také schopnost rozhodovat vnitrostátních soudů, jež by předběžné otázky kladly. Za této situace předsednictví navrhlo, aby byly prozkoumány některé alternativy vůči úloze Soudního dvora [12].

24. Úvahy v rámci Rady vyústily v současný článek 68 ES, doplněný v rámci změn provedených Amsterodamskou smlouvou. Ustanovení umožňuje soudům členských států použít článek 234 ES ve spojení s hlavou IV Smlouvy o ES, jakož i s akty sekundárního práva přijatými k jejímu provedení, ale s určitými obměnami, mezi nimiž

9 — Článek 54 Úmluvy k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích (Úř. věst. 2000, L 239, s. 19; Zvl. vyd. 19/02, s. 9) převzala trestní zásadu *ne bis in idem* a judikatura, která se k ní váže, přispěla k posílení vzájemného uznávání soudních rozhodnutí v trestní oblasti.

10 — Hluboké problémy vzniklé na tomto poli vyvolaly obrat v judikatuře. K tomu rozsudek ze dne 25. července 2008, Metock a další (C-127/08, Sb. rozh. s. I-6241).

11 — Nejvýraznější symbol této intenzivní změny představuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (Úř. věst. L 190, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 34), ohledně něhož byla vydána velmi závažná rozhodnutí, jako je rozsudek ze dne 3. května 2007, Advocaten voor de Wereld (C-303/05, Sb. rozh. s. I-3633), bod 28.

12 — Obecný rámec pro návrh reformy smluv, komentář k článku G. Lze odkázat na text v *Revue Trimestrielle de Droit Européen*, č. 1, 33, 1997, s. 187. K původu ustanovení, Alborsi-Llorens, A., „Changes in the Jurisdiction of the European Court of Justice Ander the Treaty of Amsterdam", *Common Market Law Review,* č. 35, 1998, s. 1273 až 1276; Langrish, S., „The Treaty of Amsterdam: Selected Highlights", 23 *European Law Review,* 1998, s. 8, a Labayle, H., „Le Traité d'Amsterdam. Un espace de liberté, de sécurité et de justice", *Revue Trimestrielle de Droit Européen,* č. 33, 1997, s. 873 a 874.

vyniká omezení možnosti předkládat předběžné otázky jen na vnitrostátní soudy, jejichž rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva.

25. Uvedený článek 68 zavedl takzvané předběžné otázky odlišné rychlosti a potvrdil rozrůznění, které kontrastovalo s tradiční pevností a jednotností systému procesních prostředků Společenství a navíc vzdorovalo názoru Soudního dvora, který ve své Zprávě o některých aspektech uplatňování Smlouvy o EU z roku 1995 [13] odmítl jakékoli zkrácení možnosti vnitrostátních soudů předkládat předběžné otázky. Takové omezení by podle mínění Soudního dvora způsobilo snížení jednotnosti a soudržnosti práva Společenství [14].

26. Naléhání členských států odůvodnilo změnu režimu předběžné otázky, i když je těžké si představit záplavu otázek, ohledně které panovaly obavy, neboť článek 35 EU, který je s výjimkou Španělska přístupný všem vnitrostátním soudům států, které zvolily postup podle odstavce 2 tohoto článku [15], nezaznamenal ničivý dopad. Naopak nedávné přijetí řízení o naléhavé předběžné otázce představuje zjevné znamení vůle Soudní dvora rozhodovat o věcech týkajících se prostoru svobody, bezpečnosti a práva v krátkých lhůtách, aniž by bylo patrné zvláštní znepokojení z případné záplavy předběžných otázek [16].

27. Článek 68 ES je třeba vykládat v souladu se základním právem na účinnou soudní ochranu. Ustanovení, která omezují předkládání předběžných otázek, musejí být vykládána restriktivně. Slabé stránky omezení, která článek 68 ES ukládá vnitrostátnímu soudu, mají určité praktické důsledky, které je třeba vysvětlit a vztáhnout na věc předloženou Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier.

13 — Zpráva Soudního dvora z května 1995.

14 — V bodu 11 jasně vyjadřuje toto znepokojení: „Omezení možnosti se obrátit na Soudní dvůr by mělo za účinek zpochybnění jednotného použití a výkladu práva Společenství v celé Unii a vyvolalo by tím riziko zbavení občanů účinné soudní ochrany a narušení jednotnosti judikatury […]. Systém předběžné otázky představuje opravdový úhelný kámen fungování vnitřního trhu, neboť je základem zachování práva zavedeného smlouvami jako práva Společenství a záruky, že za jakýchkoli okolností bude mít toto právo stejný účinek ve všech členských státech […]. Jedna ze základních funkcí Soudního dvora spočívá právě v zabezpečení uvedeného jednotného výkladu prostřednictvím jeho odpovědí na otázky předkládané vnitrostátními soudy."

15 — Uvedené členské státy s výjimkou Španělska umožnily kterémukoli ze svých soudů předložit předběžnou otázku na základě článku 35 EU. Ačkoli nedošlo ve stavu prohlášení k žádnému vývoji, je možné konzultovat užitečný dokument, zpracovaný Ředitelstvím výzkumu a dokumentace Soudního dvora, a to na http://curia.europa.eu/es/instit/txtdocfr/txtsenvigueur/art35.pdf.

16 — Nové řízení o naléhavé předběžné otázce, přijaté dne 15. ledna 2008 (Úř. věst. L 24, s. 39) a upravené v článku 104b jednacího řádu Soudního dvora, vedle nepochybných rizik pro vnitřní soulad a jednotnost judikatury (abychom nezmiňovali omezení základních procesních záruk, jako jsou ty, které jsou spjaty s transparentností) mohou také ohrozit rozhodovací schopnost Soudního dvora, dojde-li v budoucnosti k (možným) lavinám. Navzdory těmto nebezpečím zastánce nového řízení nic nezastavilo.

2. Restriktivní výklad omezení soudcovského dialogu zavedený v článku 68 ES

28. Každá výjimka z pravidla musí být vykládána restriktivně. Zvláštnosti řízení o předběžné otázce na základě článku 68 ES se vzdalují od *genus* článku 234 ES, a proto je třeba jejich výklad provádět zdrženlivě. Tohoto výsledku se však nedobereme pouze výkladovými kritérii.

29. Přístup k soudu představuje základní pilíř západní právní kultury. „To no one will we sell, to no one will we deny or delay right or justice", stanovila Magna Charta v roce 1215 [17] a odrážela zásadu, jejíž platnost v Evropě přetrvala, až se objevila v Evropské úmluvě o lidských právech [18], v Listině základních práv Evropské unie [19] a v judikatuře Soudního dvora [20]. Proto se mezi základními zásadami práva Společenství objevuje právo na účinnou soudní ochranu, prostřednictvím které je uspořádán přístup k soudům. V některých členských státech, jako je Německo nebo Španělsko, zahrnuje podoba tohoto základního práva také řízení o předběžné otázce na základě článku 234 ES [21]. Řízení o předběžné otázce se ukazuje jako zásadní při ochraně procesních záruk jednotlivce dvojím způsobem, a to jak ve svém rozměru ve Společenství, tak ve svém vnitrostátním rozměru [22]. Přístup k soudu neznamená jen zahájení soudního řízení, nýbrž také jeho provedení před příslušným soudem. Navíc předběžná otázka v procesní rovině konkretizuje požadavky jednotnosti a soudržnosti práva Společenství, a proto každý vnitrostátní soud má být oprávněn požádat o pomoc Soudní dvůr [23]. Každá překážka kladená vnitrostátnímu soudu při předkládání předběžné otázky s sebou nese zmenšení tohoto základního práva. Z tohoto předpokladu je třeba vyvodit, že omezení článku 68 ES jsou pružnější, jestliže jsou vykládána s ohledem na účinnou soudní ochranu [24].

30. Jsou rovněž institucionální důvody, které hovoří ve prospěch širokého pojetí článku 68 ES. Nejdůležitější z nich spočívá v monopolu rozhodování Soudního dvora o platnosti. Omezením možnosti předkládat předběžné

17 — *Magna Carta Libertatum*, kapitola 40. K vývoji hodnoty, která je na pozadí přístupu k soudu, Zuckerman, A., *Zuckerman on Civil Procedure. Rules and Procedures,* vyd. Sweet & Maxwell, Londýn, 2006, s. 59 až 64.

18 — Článek 6 Úmluvy.

19 — Článek 47 Listiny.

20 — Rozsudky ze dne 15. května 1986, Johnston (222/84, Recueil, s. 1651, body 18 a 19); ze dne 15. října 1987, Heylens a další (222/86, Recueil, s. 4097, bod 14); ze dne 27. listopadu 2001, Komise v. Rakousko (C-424/99, Recueil, s. I-9285, bod 45); ze dne 25. července 2002, Unión de Pequeños Agricultores v. Rada (C-50/00 P, Recueil, s. I-6677, bod 39), a ze dne 19. června 2003, Eribrand (C-467/01, Recueil, s. I-6471, bod 61).

21 — Rozsudek německého Bundesverfassungsgericht ze dne 9. ledna 2001 a rozsudek španělského ústavního soudu 58/2004 ze dne 19. dubna 2004. Zajímavé komentáře těchto rozsudků přináší Arndt, F., „The German Federal Constitutional Court at the Intersection of National and European Law: Two Recent Decisions", *German Law Journal*, č. 11, 2001, a Alonso García, R., „Comentario a la sentencia 58/2004", *Common Market Law Review*, č. 42, 2005.

22 — Martín Rodríguez, P., „La cuestión prejudicial como garantía constitucional: a vueltas con la relevancia constitucional de derecho comunitario", *Revista Española de Derecho Constitucional*, č. 72, 2004, a Azpitarte Sánchez, M., *El Tribunal Constitucional ante el control del derecho comunitario derivado*, vyd. Civitas, Madrid, 2002.

23 — Rozsudek ze dne 16. prosince 2008, Cartesio (C-210/06, Sb. rozh. s. I-9641, body 96 a 97).

24 — Toto kritérium obhajoval při jeho použití na článek 68 ES Baquero Cruz, J., „El Auto Dem'Yanenko: expulsión de ciudadanos de terceros Estados y TJCE", *Revista Española de Derecho Comunitario Europeo*, č. 19, 2004, s. 944 a násl.

otázky na soudy posledního stupně zbavuje nižší soudní stupně rozhodování o neplatnosti aktů Společenství, které Smlouva vyhrazuje Soudnímu dvoru [25]. Tato situace nutí soudy, jejichž rozhodnutí mohou být napadena opravnými prostředky, aby použily předpis, který považují za neplatný, nebo, v horším případě, aby si přisvojily rozhodování o neplatnosti, které přísluší jen Soudnímu dvoru. Proto pokud by byl pojem „soud posledního stupně" chápán velmi přísně, zvýšilo by se nebezpečí rozštěpení přezkumu zákonnosti předpisů Společenství.

31. V důsledku toho není překvapivé, že se objevují návrhy na překonání článku 68 ES, jako byl návrh Komise v roce 2006 na odstranění zvláštností tohoto ustanovení v zájmu jednotnosti, účinné soudní ochrany a účinného fungování soudnictví Společenství [26]. Ačkoli se návrh neprosadil, tvrzení Komise jsou dostatečně výmluvná, když uvádí, že článek 68 ES „je v rozporu se zásadou hospodárnosti řízení" [27], „[způsobuje] zbytečné plýtvání zdroji vnitrostátních soudů" [28], a dokonce se domnívá, že „není v souladu se zbývající částí Smlouvy" [29]. Členské státy také nepovažovaly za nevhodné vyloučit zvláštnosti předběžné otázky na základě článku 68 ES při vypracování návrhu Smlouvy o Ústavě pro Evropu nebo Lisabonské smlouvy, v jejichž ustanoveních mizí rozdíl v režimu předběžných otázek.

32. V souhrnu je třeba omezení možnosti klást předběžné otázky na soudy posledního stupně vykládat restriktivně. Vstup článku 68 ES v platnost znamenal precedens, jehož soulad s duchem článku 234 ES je pochybný, nejenom z důvodu nepravidelností, které zavádí v jeho dynamice, ale také v soudní architektuře Společenství. Jak v jednom nedávném příspěvku napsal Pierre Pescatore, mechanismus článku 234 ES představuje „posvátnou součást evropského právního dědictví" [30]. Jakákoli změna tohoto úhelného kamene pro fungování vnitřního trhu [31] musí být zkoumána se značnou opatrností, neboť základy evropského soudního modelu spočívají v podstatě na úspěchu institutu předběžné

25 — Rozsudek ze dne 22. října 1987, Foto-Frost (314/85, Recueil, s. 4199), bod 20.

26 — Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Soudnímu dvoru Evropských společenství o změně ustanovení hlavy IV Smlouvy o založení Evropského společenství týkajících se pravomocí Soudního dvora s cílem zajistit účinnější soudní ochranu ze dne 28. června 2006 [KOM (2006) 346 v konečném znění]. Tento dokument, nesmírně kritický vůči článku 68 ES, stojí v protikladu k postoji tohoto orgánu v tomto řízení. Jestliže se ustanovení podle jeho názoru jeví jako text, který ztěžuje přístup k soudu, nemohu pochopit, že tak usilovně obhajuje nepřípustnost otázky položené předkládajícím soudem, zejména když je patrné z přezkumu merita věci, že Komise obhajuje maximalistické pojetí nařízení č. 1348/2000, které ukazuje jasný význam tohoto případu pro strany sporu, ale také pro právo počínajícího prostoru svobody, bezpečnosti a práva.

27 — Tamtéž, s. 6.

28 — Tamtéž.

29 — Tamtéž, s. 7.

30 — Pescatore, P., „Preliminary Rulings – Evolution of the System", *50th Anniversary of the Court of Justice of the European Communities. Conference on Cooperation between the Court of Justice and the National Courts*, Úřad pro úřední tisky, Lucemburk, 2003, s. 29.

31 — Výraz, který si půjčuji od předsedy R. Lecourta, který jej použil v díle „Le rôle unificateur du juge dans la Communauté", *Études de droit des Communautés Européennes, Mélanges offerts à Pierre-Henri Tetgen*, vyd. Pedone, Paříž, 1984, s. 227.

otázky. Proto nepřekvapuje, že ti, kdo podporují alternativní modely, se vzdálili od tradice Společenství s odvoláním na článek 68 ES [32]. Je-li čas změnit vztah spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy, reforma, jako je ta obsažená v článku 68 ES, by pravděpodobně nebyla vhodnou cestou.

33. Při vědomí toho, že Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier jedná v prvním stupni španělského soudnictví v občanských věcech, je třeba objasnit, zda soud posledního stupně ve smyslu článku 68 ES je tím, kdo završuje vnitrostátní soudní systém, nebo tím, kdo jako poslední rozhoduje v souladu s vnitrostátním systémem opravných prostředků. Jinými slovy, je nutno rozlišit, zda tak, jak to učinil Soudní dvůr ve věci Lyckeskog [33] ve vztahu k článku 234 ES, je nutno sledovat organickou teorii, nebo teorii konkrétního sporu. Uvedený rozsudek zvolil druhou možnost a potvrdil pečlivé stanovisko generálního advokáta A. Tizzana, které zdůrazňovalo postupnou tendenci judikatury v tomto směru [34]. V bodu 15 rozsudku se uvádělo, že soudržnosti a jednotnosti je dosaženo, „když této povinnosti předložit předběžnou otázku jsou podřízeny […] nejvyšší soudy […], *jakož i jakékoli vnitrostátní soudy, jejichž rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva* […]“.

34. Odpověď na toto dilema nacházím ve výše vysvětlených argumentech, ale také v judikatuře Soudního dvora. Má-li být výklad článku 68 ES přizpůsoben zásadě účinné soudní ochrany, je třeba se pokusit ji sladit s požadavky této zásady [35]. Taková myšlenka logicky našla vyjádření v rozsudku Lyckeskog, neboť umožňuje rozšířit počet soudů oprávněných položit předběžnou otázku nezávisle na tom, zda se nacházejí na vrcholu hierarchie soudní moci. Tento postoj se rovněž ukazuje jako správný, když má otázka svůj základ v článku 68 ES.

35. Rovněž spatřuji určitý soulad mezi svým návrhem a judikaturou v oblasti soudní spolu-

32 — Komárek, J., „In the court(s) we trust? On the need for hierarchy and differentiation in the preliminary ruling procedure“, *European Law Review*, č. 32, 2007, s. 486 a násl., obhajuje alternativní model vůči soudnictví Společenství, který spojuje rozlišení a hierarchii a za základ používá omezení článku 68 ES.

33 — Rozsudek uvedený výše.

34 — Stanovisko generálního advokáta A. Tizzana ze dne 21. února 2002 (rozsudek uvedený výše, body 32 až 38). Rozsudky, které se vydaly tímto směrem, byly historický rozsudek ze dne 15. července 1964, Costa v. ENEL (6/64, Recueil, s. 1141), jakož i rozsudek ze dne 24. května 1977, Hoffmann-La Roche (107/76, Recueil, s. 957). Ačkoli se jedná pouze o zajímavost, nemohu se ubránit zmínce o tom, že rozsudek Lyckeskog, když vychází z rozsudku Costa, chybuje v odkazu a zakládá teorii konkrétního sporu na rozsudku ze dne 27. března 1963, Da Costa (28/62 až 30/62, Recueil, s. 61). Podobnost ve jménu účastníků obou věcí je zřejmá, ale pokud se nemýlím, rozsudek Da Costa, průkopnický ohledně doktríny *acte éclairé*, vnáší jen málo do diskuse nastolené ve věci Lyckeskog.

35 — Podporuje to také zdrcující většina nauky. Jako zvláště názorný se ukazuje Alonso García, R., *El juez español y el Derecho comunitario*, vyd. Tirant lo Blanch, Valencie, 2003, s. 228: „při vyloučení možnosti přístupu k Soudnímu dvoru cestou předběžné otázky v rovině jak výkladu, tak platnosti u soudů, jejichž rozhodnutí lze napadnout opravným prostředkem, by výklad uvedené formulace podle abstraktní nebo organické teorie mohl vést k vážným mezerám nejenom ve výkladu, ale v samotném použití hlavy IV Smlouvy o ES v té míře, že by otevřel brány vnitrostátním určením neplatnosti aktů Společenství, která by byla nezvratná, pokud by byla vydána nižšími soudy rozhodujícími v jediné nebo poslední instanci“. Rovněž Cheneviere, C., „L'article 68 CE – Rapide survol d'un renvoi préjudiciel mal compris“, *Cahiers de Droit Européen,* č. 40, 2004, s. 569 až 572; Girerd, P., „L'article 68 CE: un renvoi préjudicial d'interpretation et d'application incertaines“, *Revue Trimestrielle de Droit Européen,* č. 35 (2), 1999, s. 243, a Valle Gálvez, A., „Las nuevas competencias del Tribunal de Justicia de las CCEE tras el Tratado de Ámsterdam“, *Noticias de la Unión Europea,* 2000, č. 186, s. 29.

práce v občanských a obchodních věcech. Rozsudek Danmarks Rederiforening [36] připustil žádost založenou na Protokolu o výkladu Bruselské úmluvy Soudním dvorem [37], který vyhrazoval podávání dánských předběžných otázek Højesteret (nejvyšší soud) v situaci, kdy ji v tomto konkrétním sporu předložil Arbejdsret (pracovní soud) rozhodující v posledním stupni. V bodu 16 rozsudku bylo zdůrazněno, že doslovný výklad protokolu „by měl za důsledek, že v Dánsku by otázky ohledně výkladu Bruselské úmluvy vzniklé v rámci žaloby, jako byla projednávána v původním řízení, nemohly být za žádných okolností předmětem předběžné otázky". Proto byla předběžná otázka připuštěna na podobném, byť ne shodném, základě, jako je článek 68 ES, při použití teorie konkrétního sporu [38].

36. Tyto úvahy mě vedou k tvrzení, že když článek 68 ES zmiňuje soudy, jejichž rozhodnutí nelze napadnout, zahrnuje to jak nejvyšší soudy, tak jakékoli vnitrostátní soudy, které rozhodují bez možnosti dalšího opravného prostředku.

37. V důsledku toho je Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier, přestože nestojí na vrcholu vnitrostátní soudní pyramidy, oprávněn položit předběžnou otázku na základě článku 68 ES, pokud proti jeho rozhodnutí není přípustný opravný prostředek. Zbývá ještě určit, zda podle španělských procesních předpisů mohou účastníci napadnout rozhodnutí tohoto soudu.

3. Systém opravných prostředků u španělských občanskoprávních soudů

38. Ve svém usnesení Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier zdůrazňuje svoji příslušnost k rozhodování o opravném prostředku proti procesnímu organizačnímu opatření soudního úředníka téhož orgánu, které je přezkoumatelné na základě opravného prostředku recurso de reposición (článek 224 LEC), jehož použití přesto, že je zamýšlen jako opravný prostředek proti příkazům a usnesením (článek 451 LEC), se *ex lege* vztahuje na organizační procesní opatření.

39. Podle článku 455 LEC je proti konečným usnesením přípustné odvolání. Tento opravný prostředek se týká také usnesení, jimiž se rozhoduje o recurso de reposición.

36 — Rozsudek ze dne 5. února 2004, DFDS Torline (C-18/02, Recueil, s. I-1417).

37 — Protokol ze dne 3. června 1971 o výkladu Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech Soudním dvorem (Úř. věst. L 299, s. 43; konsolidované znění Úř. věst. 1998, C 27, s. 28).

38 — Situace nevznikla přímo na základě článku 68 ES, protože nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42), ačkoli platilo v době předložení otázky, nebylo použitelné na dánském území, na kterém bylo možno se dovolávat pouze Bruselské úmluvy, předpisu, který byl „komunitarizován" díky nařízení v ostatních členských státech.

40. Běžný opravný prostředek recurso de reposición, který LEC zakotvuje obecně proti příkazům a usnesením [39], je prostředkem autoremedury bez devolutivního účinku a dává soudu, který rozhodnutí vydal, možnost aby je přezkoumal a zrušil, pokud to bude považovat za vhodné [40]. Opravný prostředek recurso de reposición proti organizačním procesním opatřením má však zcela odlišný význam, neboť směřuje k napadení aktu nižšího orgánu u vyššího orgánu: opatření soudního úředníka je přezkoumáváno představitelem soudu. S ohledem na hierarchii mezi oběma orgány přiznává článek 451 LEC účastníkovi opravný prostředek, byť se zvláštnostmi oproti běžnému opravnému prostředku recurso de reposición [41].

41. Tento rozdíl by odůvodňoval rozmanitost řešení, kterou ukazuje vnitrostátní judikatura. Komise se dovolávala různých soudních usnesení nižších soudů, která připouštějí odvolání proti těm, jimiž se rozhoduje o opravném prostředku recurso de reposición proti organizačnímu procesnímu opatření [42].

Tento aspekt však není jasný, neboť existuje opačná judikatura [43] i určitá akademická rozepře [44], která vyúsťuje v odepření možnosti podat odvolání proti těmto usnesením proti uvedeným organizačním procesním opatřením. K této procesní diskusi může přispívat skutečnost, že LEC je předpis z nedávné doby, jehož ustanovení teprve čekají na upřesnění ze strany španělského nejvyššího soudu. Je však nepopiratelné, že v tomto okamžiku vnitrostátní procesní právo neříká výslovně, zda existuje opravný prostředek proti rozhodnutí, jako je to, co má vydat Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier.

42. K této situaci přistupují dva prvky hodné zřetele.

43. Zaprvé je třeba vycházet z přesvědčení předkládajícího soudu o tom, že je v postavení soudu posledního stupně. Ve třetím bodu odůvodnění předkládacího usnesení se uvádí, že se podle názoru soudu uplatní článek 454 LEC, což „znamená, že je třeba mít za to, že nelze podat opravný prostředek proti rozhodnutí o přípustnosti či nepřípustnosti podané žádosti o soudní spolupráci“. Polemika mezi španělskými soudy ohledně LEC musí být rozhodnuta nejvyšší soudní instancí této země, nikdy však Soudním dvorem, který by si, pokud by vykládal článek 454 LEC, přisvojil

39 — Články 451 až 454 LEC.

40 — Armenta Deu, T., *Lecciones de Derecho Procesal Civil*, 3. vyd., vyd. Marcial Pons, Madrid, 2007, s. 239 až 241, a také Díez-Picazo, I. a de la Oliva Santos, A., *Derecho Procesal Civil. El proceso de declaración*, 3. vyd., vyd. Ramón Areces, Madrid, 2004, s. 251 a 252.

41 — Ve skutečnosti byl před vydáním LEC z roku 2000 opravným prostředkem vůči rozhodnutím soudních úředníků recurso de revisión. Nyní platný článek 224 LEC zachovává stopy starého názvosloví, když v nadpisu odkazuje na „*revizi* organizačních procesních opatření“ (kurziva provedena autorem tohoto stanoviska). Je tudíž zřejmé, že použití opravného prostředku *recurso de reposición* k napadení uvedených opatření představuje atypickou techniku, která vůbec nezapadá do struktury opravných prostředků bez devolutivního účinku.

42 — Usnesení Audiencia Provincial v Castellón ze dne 26. června 2006 a Audiencia Provincial v Cáceres ze dne 24. ledna 2006.

43 — Usnesení Audiencia Provincial v Madridu ze dne 25. ledna 2005.

44 — Aguilera Morales, M., „Resoluciones judiciales y diligencias de ordenación“, *Tribunales de justicia: Revista española de derecho procesal*, č. 3, 2000, s. 277, a Bonet Navarro, A., *Los recursos en el proceso civil,* La Ley, Madrid, 2000, s. 88.

postavení španělského soudu v občanských věcech a zúčastnil by se diskuse, kterou přísluší vyřešit soudům tohoto členského státu [45]. Jestliže si je předkládající soud jistý svým postavením soudu posledního stupně, měl by Soudní dvůr projevit důvěru v toho, kdo žádá o pomoc při hledání výkladových kritérií Společenství.

4. Důsledek

45. S ohledem na veškerý předchozí výklad – při vědomí toho, že článek 68 ES nevyžaduje, aby soud stál na vrcholu soudní organizace členského státu, a toho, že po přezkoumání okolností sporu Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier rozhoduje bez možnosti opravného prostředku – bylo by třeba zamítnout první námitku nepřípustnosti uplatněnou Komisí.

B – *Druhá námitka vůči přípustnosti: existence sporu v původním řízení*

44. Zadruhé v souladu s body 28 až 37 tohoto stanoviska, pokud vyvstávají pochybnosti, bylo by vhodné zvolit přístup, který je nejpříznivější pro předložení předběžné otázky. Proto pochybnost, která panuje ve španělském procesním právu, může mít jediné řešení v tomto sporu: uznání pravomoci předkládajícího soudu.

46. Zůstává ještě objasnit, zda uvedený španělský soud splňuje druhou základní podmínku pro položení předběžné otázky. Tentokrát, na rozdíl od situace v předchozím bodě, vyplývá tato sporná podmínka z judikatury, která vyžaduje, aby otázka vznikla v kontextu soudního řízení. Slovy Soudního dvora, „vnitrostátní soudy jsou oprávněny [položit předběžnou otázku] pouze tehdy, pokud před nimi probíhá spor a pokud rozhodují v rámci řízení, které má být ukončeno rozhodnutím, jež má charakter soudního rozhodnutí“ [46]. Podle Komise má Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier rozhodnout v řízení, v němž není spor a v němž také nevykonává svoji soudní pravomoc. V důsledku toho žádá, aby nebyla předběžná otázka připuštěna.

47. Navíc je zřejmé, že se důvody nepřípustnosti rozvinuté Soudním dvorem ve vztahu k článku 234 ES vztahují rovněž na předběžné otázky na základě článku 68 ES. Znění tohoto

45 — Soudní dvůr má pravomoc vykládat právo Společenství a vnitrostátní soud má pravomoc určit použitelné vnitrostátní právo a vyložit je. Toto rozdělení, založené na dodržování procesní autonomie vnitrostátních soudů, je hluboce zakořeněno v judikatuře Soudního dvora [rozsudky ze dne 30. dubna 1974, Sacchi (C-155/73, Recueil, s. 409); ze dne 20. května 1976, Mazzalai (111/75, Recueil, s. 657); ze dne 8. listopadu 1990, Gmurzynska-Bscher (C-231/89, Recueil, s. I-4003), a ze dne 11. září 2008, UGT-Rioja a další (spojené věci C-428/06 a C-429/06, Sb. rozh. s. I-6747)].

46 — Usnesení ze dne 18. června 1980, Borker (138/80, Recueil, s. 1975), a ze dne 5. března 1986, Greis Unterweger (318/85, Recueil, s. 955, bod 4); jakož i rozsudek Job Centre, uvedený výše, bod 9.

ustanovení, které říká, že článek 234 ES „se použije na tuto hlavu [IV]“, prokazuje plnou platnost režimu předběžné otázky a příslušné judikatury s jedinými výjimkami, které dále uvádí samotný článek 68 ES [47]. Při převzetí doktríny Soudního dvora ohledně důvodů přípustnosti v hlavě IV Smlouvy o ES je tedy třeba analyzovat několik rozsudků.

1. Existence sporu

48. Úspěch předběžné otázky spočíval hlavně v širokém pojetí zvoleném zakládajícími státy při formulaci článku 234 ES, které nicméně umožnilo stanovit určitá omezení pro kladení předběžných otázek; mezi nejvýznamnější patří následující podmínky: že otázka vyvstává u „soudu“ [48], předkládací usnesení je odůvodněno [49], hypotetické nebo fiktivní otázky jsou vyloučeny [50] a, pokud jde o to, co nás zde zajímá, existuje spor [51].

49. V rámci těchto podmínek existuje mezi první a poslední z nich zvláštní a úzký vztah. Pojem „soud“ vyznačuje hranici, pokud jde o účastníky evropské soudní diskuse; ne každý orgán se takové diskuse může účastnit, nýbrž jen ten nadaný soudní pravomocí. Rozsudek Vaassen-Göbbels [52] stanovil zdánlivě přísně kritéria, která musí splňovat orgán k uskutečňování takových úkolů. Ve svém stanovisku ve věci De Coster [53] navrhuji potvrzení této judikatury, jejíž pozdější vývoj zasel značnou právní nejistotu. V současném stadiu konstatuji, že Soudní dvůr projevuje spíše náchylnost k ohraničení dialogu na orgány se skutečnou soudní pravomocí. Z nejnovějších rozsudků lze vyvodit, že je zaváděna přísnější kontrola v souladu s původním duchem rozsudku Vaassen-Göbbels, která je pružnější jen v některých případech v zájmu účinné soudní ochrany [54].

50. Definice „soudu“ je intimně spojena s definicí „sporu“, neboť pro zjištění toho, zda nějaký orgán vykonává spravedlnost v souladu s kritérii rozsudku Vaassen-Göbbels, musí existovat konflikt mezi účastníky. Navzdory tomuto tvrzenému spojení jsou oba důvody rozdílné a Soudní dvůr je správně zkoumal odděleně.

51. Ačkoli je orgán začleněn do soudní soustavy státu, ne vždy jedná v rámci výkonu

47 — Soudní dvůr vztáhl svoji judikaturu na předběžné otázky na základě článku 35 EU, když uvedl, že „po vzoru článku 234 ES podřizuje článek 35 EU možnost podat Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podmínce, že vnitrostátní soud rozhodnutí ‚považuje za nezbytné k vydání svého rozsudku‘, takže judikatura Soudního dvora týkající se přípustnosti předběžných otázek položených na základě článku 234 je v zásadě použitelná obdobně na žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce položené Soudnímu dvoru na základě článku 35 EU“ [rozsudek ze dne 16. června 2005, Pupino (C-105/03, Sb. rozh. s. I-5285, bod 29)]. Nevylučuji, že Soudní dvůr v budoucnosti upraví toto kritérium, protože se odvažuji zdůraznit, že rozsudek uznal „v zásadě“ platnost tradičních kritérií přípustnosti.

48 — Rozsudek ze dne 30. června 1966, Vaassen-Göbbels (61/65, Recueil, s. 377).

49 — Rozsudek ze dne 26. ledna 1993, Telemarsicabruzzo a další (C-320/90 až C-322/90, Recueil, s. I-393, bod 6).

50 — Rozsudek ze dne 16. prosince 1981, Foglia (244/80, Recueil, s. 3045, body 18 a 20).

51 — Rozsudek Job Centre, uvedený výše.

52 — Rozsudek uvedený výše.

53 — Stanovisko ze dne 28. června 2001 (rozsudek ze dne 29. listopadu 2001, C-17/00, Recueil, s. I-9445).

54 — Rozsudky ze dne 30. května 2002, Schmid (C-516/99, Recueil, s. I-4573, bod 34), a ze dne 31. května 2005, Syfait a další (C-53/03, Sb. rozh. s. I-4609, body 31 až 35).

takové pravomoci. První podmínka se týká *subjektů* tohoto dialogu o předběžné otázce. Poslední se týká *funkcí*, které plní oba účastníci diskuse. Proto Soudní dvůr vytvořil jeden důvod přípustnosti spjatý s povahou orgánu a jiný s úkoly, které plní. Jinými slovy, ačkoli soud vykazuje soudní povahu, ne vždy vykonává soudní pravomoc. Jedná se o různé aspekty, jimž se, podle mého názoru správně, dostává odlišného zacházení.

53. Jsou také důvody soudní politiky, k nimž je potřeba přihlédnout, neboť Soudní dvůr navazuje dialog s vnitrostátními soudy, aby následně uplatnily tradiční pravomoci soudu, jako je vydávání předběžných opatření, výkon rozsudků nebo ochrana procesních záruk. Tyto pravomoci se nacházejí v rukou soudu i tehdy, když jedná v řízeních, která nejsou plně sporná, nebo když zastává funkce více správní povahy. Aby vnitrostátní soud jako soud práva Společenství rozhodoval a zabezpečoval výkon svých rozhodnutí s ohledem na evropská pravidla, musí být ověření existence sporu prováděno s opatrností.

52. Chování Soudní dvora je logické. Předběžná otázka vyjadřuje spolupráci mezi soudy k dosažení jednotného řešení, které vyhovuje konkrétnímu případu a zabezpečuje soudržnost právního řádu Společenství. Představuje tudíž konstruktivní vztah *od soudu k soudu*, nikoli *od sporu ke sporu*, což vysvětluje subtilnost Soudního dvora při vymezování pojmu „soud"; po určení účastníků této spolupráce byla nicméně jeho tendence výrazně pružnější. Opačný přístup by přinesl poněkud absurdní výsledky: například uznání postavení soudu u nesoudních orgánů by si vynutilo relativizovat až vypustit podmínku existence sporu; ve druhém případě by však řešení rovněž budilo obavy, neboť kvazi-soudní orgán by jen obtížně mohl uskutečňovat soudní funkce, a proto by nikdy nebyl oprávněn položit předběžnou otázku.

2. Kontradiktorní řízení a povaha soudní funkce: dva aspekty téže podmínky

54. V této věci ačkoli je předkládající soud součástí španělské soudní moci, panují pochybnosti ohledně kontradiktornosti řízení a soudní povahy rozhodnutí tohoto orgánu. Přestože jsou oba aspekty tradičně propojeny za účelem naplnění podmínky existence sporu, představují rozdílné aspekty, jimž se dostalo individualizovaného zacházení v judikatuře.

55. Soudní dvůr totiž nepovažoval za zásadní kontradiktornost řízení k tomu, aby mu vnitrostátní soud položil předběžnou otázku [55]. Jakmile je potvrzeno, že dochází ke spolupráci *mezi soudy*, požívá vnitrostátní soud velké míry uvážení pro zahájení řízení o předběžné otázce. Toto východisko bylo mnohokrát zopakováno s upřesněním, že „požadavek kontradiktorního řízení není absolutním kritériem“ [56].

56. Ve věci De Coster jsem upozornil na nedostatek konkrétního naplnění podmínky kontradiktorního řízení [57]. Soudní dvůr nestanovil jako obecné pravidlo přípustnost každé předběžné otázky vzniklé ve vnitrostátním řízení jen s jedním účastníkem. Judikatura však ukládá tři prvky k naplnění kontradiktornosti řízení: zaprvé stačí, aby se jednotlivec dovolával práva a obrátil se na soud, zadruhé musí být žádost přesně definována po skutkové i právní stránce, zatřetí musí vnitrostátní soud vykonávat soudní pravomoc při plném dodržení procesních záruk. Odkaz na tento třetí prvek vychází z článku 6 Evropské úmluvy o lidských právech, jakož i z judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Po ověření těchto prvků, prokázaných poněkud neuspořádaně před Soudním dvorem, se má za to, že je zásada kontradiktornosti řízení pro potřeby článku 234 ES naplněna.

57. Podobná dynamika se uplatní při zkoumání povahy soudní funkce. Ve věci Job Centre [58] bylo opatrně uvedeno, že vnitrostátní soud má plnit skutečné soudní úkoly. Tato doktrína byla následně potvrzena, ale její opravdový smysl vyniká až v souvislosti s procesním kontextem každého sporu. Ve věci Job Centre rozhodoval Tribunale civile e penale v Miláně o žádosti o schválení zápisu o založení obchodní společnosti v řízení nekontradiktorního charakteru. Rozhodnutí Tribunale by vyústilo v nařízení zápisu do rejstříku, což vedlo Soudní dvůr k závěru, že se nejedná o soudní činnost. Toto kritérium bylo rovněž považováno za nesplněné ve věci Salzmann [59], ve které rakouský Bezirksgericht položil předběžnou otázku v rámci svého pověření vedením katastru. Stejné rozhodnutí padlo ve věci HSB-Wohnbau [60], v němž byl partnerem Amtsgericht Heidelberg ve svém postavení orgánu pověřeného vedením obchodního rejstříku.

58. Judikatura nicméně připustila takové předběžné otázky, jako byla otázka předsedy Tribunale v Turíně ve zkráceném řízení, v němž neprobíhala diskuse účastníků

55 — Rozsudek ze dne 14. prosince 1971, Politi (43/71, Recueil, s. 1039), zahájil toto oslabení významu kontradiktornosti řízení. Rozsudek ze dne 21. února 1974, Birra Dreher (162/73, Recueil, s. 201), použil volnějších kritérií k tomu, aby předložení předběžné otázky Soudnímu dvoru nebylo podřízeno kontradiktorní povaze řízení, které končí předložením předběžné otázky vnitrostátním soudem.

56 — Rozsudky ze dne 21. března 2000, Gabalfrisa a další (C-110/98 až C-147/98, Recueil, s. I-1577, bod 37), a De Coster, uvedený výše, bod 14.

57 — Stanovisko uvedené výše, body 29 až 38.

58 — Rozsudek uvedený výše.

59 — Rozsudek ze dne 15. května 2003 (C-300/01, Recueil, s. I-4899).

60 — Usnesení ze dne 10. července 2001 (C-86/00, Recueil, s. I-5353).

a rozhodnutí bylo vydáno ve formě „decreto“ [61]. Soudní funkci rovněž zastával italský Pretore, když spojoval pravomoci vyšetřujícího soudce a státního zástupce, jak tomu bylo ve věcech X a Pretore di Salò [62]. Soudní dvůr rovněž zohlednil skutečnost, že i když rozhodnutí formálně přijímá politický orgán, meritorní rozhodnutí zůstává v rukou soudu. Stalo se tak ve spojených věcech Garofalo a další [63] při zkoumání, zda italská státní rada spadala pod článek 234 ES, když vydávala stanovisko v řízení o mimořádném opravném prostředku převzaté následně ve formálním rozhodnutí prezidenta republiky. Navíc v případě poradní funkce některých soudů, které nevydávají závazný akt, se mělo za to, že umožňuje položit předběžnou otázku, jak bylo rozhodnuto ve věcech Österreichischer Gewerkschaftsbund [64] a Felix Swoboda [65]. Nedávno ve druhém rozsudku o předběžné otázce v naléhavém řízení připustil Soudní dvůr ve věci Santesteban Goicoechea [66] předběžnou otázku od vyšetřovacích senátů francouzských odvolacích soudů. Tyto orgány podle francouzské státní rady provádějí, vyjadřují-li se k žádosti o vydání, správní pravomoc, jak tomu bylo v dané věci. Soudní dvůr svůj přezkum soustředil na závaznou povahu rozhodnutí těchto orgánů, aniž by přiznal větší význam nesoudní povaze jejich rozhodnutí [67].

59. Pro případ, že nebudou dány okolnosti pro zjištění soudní funkce, zavedl dokonce rozsudek Job Centre zvláštní výjimku, když poté, co vyloučil pravomoc Tribunale v Miláně pro jeho čistě správní povahu, dodal, že „jen v případě, že osoba oprávněná podle vnitrostátního práva žádat o schválení podá opravný prostředek proti zamítnutí zápisu, se lze domnívat, že soud, který ve věci rozhoduje, vykonává pro účely článku [234] soudní funkci, jejímž předmětem je zrušení aktu porušujícího právo žadatele“ [68]. Tato úprava judikatury má chvályhodný cíl, neboť vyloučením předběžné otázky v kvazisoudních řízeních vzniká riziko, že systém opravných prostředků proti rozhodnutím soudu rovněž vykáže atypické rysy. V takovém případě by věc nikdy nedospěla k Soudnímu dvoru nezávisle na významu, kterou má pro spor a pro soudržnost právního řádu Společenství.

60. Soudní dvůr tuto výjimku poprvé použil ve věci Cartesio [69], předběžné otázce předložené Szegedi Ítélőtábla, Maďarsko, v odvolacím řízení proti odmítnutí zápisu vyslovenému obchodním soudem. Ačkoli v prvním stupni řízení nemělo sporný charakter ani nebylo vydáno rozhodnutí soudní povahy, Soudní dvůr se domníval, že fáze řízení o opravném prostředku, přes procesní zvláštnosti, poskytovala dostatečné důvody pro použití výjimky podle rozsudku Job Centre. Je třeba upozornit na to, že se řízení v obou stupních odehrávalo před různými soudy, mělo výrazné procesní zvláštnosti a společnost

61 — Rozsudek Politi, uvedený výše.
62 — Rozsudky ze dne 5. května 1977, Pretore di Cento (110/76, Recueil, s. 851), a ze dne 11. června 1987, Pretore di Salò v. X (14/86, Recueil, s. 2545, bod 7).
63 — Rozsudek ze dne 16. října 1997 (C-69/96 až C-79/96, Recueil, s. I-5603, body 19 až 26).
64 — Rozsudek ze dne 30. listopadu 2000 (C-195/98, Recueil, s. I-10497, body 24 až 30).
65 — Rozsudek ze dne 14. listopadu 2002, Felix Swoboda (C-411/00, Recueil, s. I-10567, body 25 až 27).
66 — Rozsudek ze dne 12. srpna 2008 (C-296/08 PPU, Sb. rozh. s. I-6307).
67 — Tamtéž, bod 36.
68 — Rozsudek Job Centre, uvedený výše, bod 11.
69 — Rozsudek Cartesio, uvedený výše, body 58 až 60.

Cartesio byla jeho jediným účastníkem. Přesto za účelem odpovědi na pochybnosti vzniklé ve sporu uznal Soudní dvůr pravomoc odvolacího soudu položit předběžnou otázku.

3. Judikatura, použitá na konkrétní případ

61. Z předkládacího usnesení a použitelné vnitrostátní právní úpravy vyplývá, že Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier rozhoduje o opravném prostředku recurso de reposición proti organizačnímu procesnímu opatření úředníka tohoto soudu, jímž byla zamítnuta žádost o doručení mimosoudních písemností. Je nutno objasnit, zda je otázka přípustná s ohledem na dva nezávislé aspekty: jednak kontradiktornost řízení, a jednak soudní povahu případného rozhodnutí předkládajícího soudu.

a) Zásada existence sporu, v konkrétním případě

62. Opravný prostředek recurso de reposición byl podán společností La Roda proti rozhodnutí soudního úředníka, které jí bránilo využít nařízení č. 1348/2000 a mělo přímý dopad do její právní sféry. Prostřednictvím opravného prostředku dochází k urychlení zasílání a doručování soudních a mimosoudních písemností právě za účelem ochrany svobod a práv těch, kteří jsou oprávněni nebo povinni nechat doručit určené akty. Lze tudíž konstatovat přímý zájem společnosti La Roda na podání opravného prostředku recurso de reposición k soudu.

63. Rovněž při projednávání opravného prostředku recurso de reposición předkládající soud zkoumá jen porušení „nějakého zákonného ustanovení“ (čl. 224 odst. 2 LEC). Rozhodnutí o opravném prostředku potvrzuje nebo zamítá právní názor. Soud tudíž rozhoduje o věci předem vymezené v písemném vyhotovení opravného prostředku společnosti La Roda.

64. Konečně, opravný prostředek recurso de reposición je upraven zákonodárstvím ve věcech občanských pro revizi usnesení, příkazů a výjimečně též organizačních procesních opatření. Podléhá obecným pravidlům opravných prostředků, jakož i zásadám, z nichž vychází účinná soudní ochrana [70]. Předkládající soud musí zabezpečit veškeré procesní záruky, které má k dispozici společnost Roda v každém řízení o opravném prostředku před španělskými soudy ve věcech občanských.

70 — Díez-Picazo, I. a De la Oliva Santos, A., *Derecho procesal civil*, uvedené dílo.

65. V důsledku toho je původní řízení kontradiktorním řízením pro účely položení předběžné otázky.

b) Soudní povaha funkce vykonávané předkládajícím soudem, v konkrétním případě

66. Soudní úředník při vydávání organizačního procesního opatření napadeného v původním řízení nevystupoval jako orgán se soudní pravomocí. Podpůrné úkoly, které slouží představiteli soudu, ještě soudní úředníky nemění v soud. Ne nadarmo jejich rozhodnutí může revidovat jejich nadřízený, jak stanoví článek 224 LEC. Navíc by došlo k porušení judikatury Job Centre, kdyby předběžná otázka vzešla ze sporu, jehož jediným účelem by bylo doručení písemností podle nařízení č. 1348/2000, neboť nástroje zavedené tímto předpisem slouží ke kontrole správného průběhu občanského soudního řízení, ale ne ke kontrole samotného řízení.

67. Přesto se v této věci uplatní výjimka zavedená rozsudkem Job Centre, podle níž by byla přípustná předběžná otázka, pokud by přesto, že by původní pravomoc nebyla soudní povahy, vyvstala předběžná otázka v případném řízení o opravném prostředku. Jak jsem právě vysvětlil, původní řízení nestaví předkládající soud do soudního kontextu ani kvůli orgánu, který o žádosti rozhodoval jako první, ani kvůli sporné záležitosti. Předkládající soud však tím, že podává předběžnou otázku v rámci řízení o opravném prostředku recurso de reposición, vykonává „funkci soudní povahy směřující ke zrušení aktu porušujícího právo žadatele“ [71].

68. Jak jsem uvedl, recurso de reposición je opravným prostředkem podle španělského zákonodárství ve věcech občanských zařazeným mezi opravné prostředky bez devolutivního účinku, neboť o něm rozhoduje stejný orgán, jaký vydal napadené rozhodnutí. Řídí se svými zvláštními pravidly, ale také obecnými ustanoveními LEC. Tento argument posiluje skutečnost, že podle mého výkladu obsaženého v bodech 62 až 64 tohoto stanoviska lze opravný prostředek podat, jakmile existuje přímý zájem, s vymezeným předmětem a při plném dodržení všech procesních záruk.

69. Je tudíž prokázána soudní povaha vykonávané pravomoci pro účely předložení předběžné otázky.

71 — Rozsudek Job Centre, uvedený výše, bod 11.

4. Důsledek

70. Ze všech výše uvedených důvodů, po prokázání kontradiktornosti původního řízení a soudní povahy funkce zastávané předkládajícím soudem navrhuji Soudnímu dvoru zamítnutí druhé námitky nepřípustnosti uplatněné Komisí.

VI – Předběžná otázka

71. Nařízení č. 1348/2000 usiluje o zlepšení vnitřního trhu s ohledem na to, že účinnost a rychlost předávání soudních a mimosoudních písemností přispívá k naplnění cílů Smluv. Tato iniciativa nebyla nová, neboť již v šedesátých letech byla v kontextu Haagské konference přijata úmluva z roku 1965 vztahující se k téže oblasti, v současnosti ratifikovaná většinou členských států Unie [72]. Amsterodamská smlouva zmařila vstup v platnost úmluvy na základě bývalého článku K.3 EU, který se také týkal doručování [73], ale její obsah byl zachován v nařízení, jež má být nyní vyloženo Soudním dvorem.

72. Jak jeho samotný název ukazuje, nařízení č. 1348/2000 se věnuje doručování a sdělování soudních a mimosoudních písemností, byť omezených na oblast občanských a obchodních věcí. Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier se zajímá o přesnou definici „mimosoudní písemnosti“, neboť neví, zda notářský zápis o doručení a výzvě, jímž se provádí doručení šestnácti dopisů obsahujících informaci o ukončení kupní smlouvy, má uvedený charakter.

73. Z vyjádření předložených v tomto řízení o předběžné otázce vyplývají dva různé směry, někdy se vzájemně prolínající. Na jedné straně dva státy obhajují, že mimosoudní písemnosti mohou být doručovány v souladu s nařízením č. 1348/2000 jen za předpokladu, že bylo zahájeno soudní řízení. Vzhledem k tomu, že v původním řízení nebylo zahájeno běžné určovací řízení, navrhly Soudnímu dvoru omezit doručování těchto písemností na *vnitroprocesní* kontexty, čímž by byla pochybnost španělského soudu odstraněna. Na druhé straně většinová skupina států, Komise a žalobkyně v původním řízení poukazují na to, že nařízení č. 1348/2000 zahrnuje doručování mimosoudních písemností dokonce i tehdy, když ještě nebylo zahájeno soudní řízení, a zakládají svá tvrzení na článku 16 samotného nařízení, které upravuje tento druh písemností.

74. Předkládající soud zaslal dvě otázky a tato dualita se projevuje v tezích uplatňovaných účastníky řízení v této věci. Existuje zjevná

72 — Úmluva ze dne 15. listopadu 1965 o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních. K dnešnímu dni Haagská konference mezinárodního práva soukromého informuje ve svých databázích, že ji v rámci Evropské unie neratifikovalo pouze Rakousko a Malta.

73 — Úmluva vypracovaná na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech Evropské unie, podepsaná dne 26. května 1997 (Úř. věst. C 261, s. 2).

spojitost mezi oběma otázkami, přestože představují oddělené body, a proto vyzývám Soudní dvůr, aby postupoval stejným způsobem a na prvním místě řešil, zda nařízení č. 1348/2000 umožňuje doručování mimosoudních písemností, když nedošlo k zahájení soudního řízení, a na druhém místě, aby vypracoval závazný výklad „mimosoudní písemnosti", která, na rozdíl od soudních písemností, nebyla definována v uvedeném nařízení.

A – *Procesní kontext mimosoudních písemností a nezbytná existence sporu*

75. Španělské království a Slovenská republika zdůrazňují, že na mimosoudní písemnosti, ačkoli spadají do kontextu stojícího mimo soudní řízení, dopadá nařízení č. 1348/2000, jestliže je jejich doručování nevyhnutelné v průběhu soudního řízení. Vycházejí z funkcí, které běžně plní soud podle tradic členských států, jakož i z doslovného výkladu odůvodnění nařízení č. 1348/2000.

76. Šestý bod odůvodnění se týká „účinnosti a rychlosti soudního řízení v občanských věcech" a vychází z toho, že zasílání soudních a mimosoudních písemností se má provádět „přímo a rychle". Z tohoto vyjádření se dovozuje, že nařízení usiluje o zlepšení řízení s mezinárodním prvkem. Proto by působnost nařízení č. 1348/2000 byla omezena na doručování mimosoudních písemností ve sporu probíhajícím před vnitrostátním soudem.

77. Nelze přijmout tezi Komise, že se mimosoudní písemnost změní v soudní písemnost, jakmile je spojena se soudním řízením [74]. V průběhu řízení je někdy pociťována potřeba použít nařízení č. 1348/2000 za účelem doručení například notářských zápisů nebo rozhodnutí orgánů společností, aniž by je tato možnost změnila v soudní písemnosti v důsledku pouhé skutečnosti, že jsou součástí spisu, o němž má rozhodnout soud. Komise však projevuje vyšší míru přesvědčivosti, když uvádí, že tak podstatné omezení působnosti nařízení č. 1348/2000 by bylo výslovně zmíněno v jeho znění. Rozšiřující výklad nějakého bodu odůvodnění patrně není nejužitečnější nástroj k posílení postoje Španělského království a Slovenské republiky, zejména když existují jiné, pádnější argumenty na podporu opačného názoru.

78. Článek 65 ES je právním základem nařízení č. 1348/2000. Akty sekundárního práva přijímané podle něj představují „opatření v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech s mezinárodním prvkem" za předpokladu, že přispívají k „řádnému fungování vnitřního trhu". Tím, že odkazuje na doručování soudních a mimosoudních písemností, uvedený článek ničím nepodporuje názor těch, kteří se domnívají, že musí probíhat spor. Spíše naopak, nařízení

74 — Bod 45 vyjádření Komise.

č. 1348/2000 sází na pružnost, rychlost, účinnost a plynulý oběh písemností, ať už soudních nebo mimosoudních, aniž se v nějakém okamžiku vyžadovalo, aby byly součástí soudního spisu. Šestý bod odůvodnění mohl být sepsán jako upozornění na zvláštní relevanci, kterou má rychlé zasílání písemností během soudních řízení, aniž by přitom vylučoval jiné okolností [75].

79. Rovněž seznam písemností vydaný Komisí, který postrádá vyčerpávající charakter, ale je velmi výmluvný, pokud jde o rozmanitosti písemností v každém členskému státě, podporuje široké chápání působnosti nařízení č. 1348/2000. Považuje například za mimosoudní písemnosti belgické, německé a maďarské notářské zápisy. Portugalsko nabízí vyčerpávající seznam soukromých právních listin, jako je postupování pohledávek, vzdání se funkce jednatele společnosti nebo operace spojení podniků. Pro Spojené království jsou mimosoudní ty „právní písemnosti, které mají být oznámeny nebo doručeny ve vztahu k jakékoli občanské nebo obchodní věci mimo soudní řízení" (*neoficiální překlad*). Nejvýraznější příklad však podává Rakousko, které považuje za mimosoudní písemnosti ty, které „jsou určeny k ochraně a k uplatnění právního nároku v občanských nebo obchodních věcech a k ochraně odpovídajících práv i *nezávisle na občanském soudním řízení*" [76] (*neoficiální překlad*).

80. Z výše uvedeného vyplývá, že se mimosoudní písemnosti podle nařízení č. 1348/2000 neomezují na ty, které jsou součástí soudního spisu, ale také zahrnují ty, které mají být doručeny nezávisle na existenci soudního řízení. Uznávám, že by unáhlený výklad vedl ke zneužívání, jež by mohlo přesahovat možnosti vnitrostátních soudů. Tato obava však neodůvodňuje omezení působnosti nařízení č. 1348/2000. Je třeba ji vzít v úvahu při hledání definice „mimosoudní písemnosti", která se nyní stane předmětem zkoumání.

B – *Definice „mimosoudní písemnosti" pro účely nařízení č. 1348/2000*

81. Všechny státy, které se zúčastnily tohoto řízení o předběžné otázce, přiznávají vnitrostátnímu zákonodárci pravomoc vymezit „mimosoudní písemnost" ve smyslu článku 16 nařízení č. 1348/2000. Zatímco se některé státy, jako Lotyšsko nebo Německo, vyslovují pro úplné ponechání tohoto problému na vnitrostátním zákonodárci,

75 — K významu nařízení č. 1348/2000 pro ochranu cílů sledovaných opatřeními podle článku 65 ES, Marchal Escalona, N., *El nuevo régimen de la notificación en el espacio judicial europeo,* vyd. Comares, Granada, 2002, s. 7 až 9.

76 — Kurziva provedena autorem tohoto stanoviska.

jiné, jako Česká republika, Maďarsko, Polsko, Španělsko, Řecko nebo Itálie, doporučují více odstupňovaný přístup a upřesňují některé společné prvky utváření obsahu pojmu Společenství, ale opakují, že každé zemi přísluší určitý prostor pro uvážení.

82. Pro překonání této delikátní situace [77] považuji za vhodné nalézt inspiraci v judikatuře Soudního dvora, konkrétně v jeho vznikající doktríně týkající se nařízení č. 1348/2000, která poskytuje některé zajímavé prvky. Ve věci Leffler [78] se Soudní dvůr zabýval první předběžnou otázkou vztahující se k výkladu tohoto předpisu a upřesnil důsledky vyplývající z odmítnutí adresáta převzít písemnost doručovanou v souladu s nařízením č. 1348/2000. Soudní dvůr jednoznačně odmítl tvrzení, že by se účinky odmítnutí řídily každým vnitrostátním právním řádem, a upozornil na rizika roztříštěného výkladu nařízení. Soudní dvůr vyšel z toho, že Amsterodamská smlouva poskytla „nový rozměr" [79] nástrojům nynější hlavy IV Smlouvy o ES, a uvedl, že podobná událost zdůrazňuje „vůli členských států začlenit taková opatření do právního řádu Společenství, a *zakotvit tak zásadu jejich autonomního výkladu*" [80]. Navíc rozsudek zdůraznil, že volba formy nařízení namísto směrnice původně navrhované Komisí „ukazuje význam, který zákonodárce Společenství přikládá přímé použitelnosti ustanovení uvedeného nařízení a *jejich jednotnému uplatňování*" [81]. Ke stejnému výsledku dospěl rozsudek Weiss und Partner [82], když v rámci diskuse o následcích odmítnutí převzít doručovanou písemnost znovu zdůraznil jednotné uplatnění nařízení č. 1348/2000 [83].

83. Na tomto pozadí se nedomnívám, že by článek 16 nařízení č. 1348/2000 bezpodmínečně ponechával na vnitrostátním právu upřesnění pojmu Společenství „mimosoudní písemnost". Odkaz takového významu by se odrazil ve znění předpisu, ale takový úmysl nenaznačují ani jeho ustanovení, ani jeho

77 — Je to citlivá oblast, i když ji překvapivě někteří označili za irelevantní. Sharma, D. H., *Zustellungen im Europäischen Binnenmarkt*, vyd. Dunker & Humblot, Berlín, 2003, s. 84, se mýlí ve své analýze, když tvrdí, že by předmět nynějšího sporu neměl vzbuzovat vážné obavy ohledně účinnosti nařízení č. 1348/2000. Nicméně účast devíti členských států v tomto řízení a rozmanitost názorů na tuto otázku ukazují, že vyvolala značnou reakci.

78 — Rozsudek ze dne 8. listopadu 2005 (C-443/03, Sb. rozh. s. I-9611).

79 — Tamtéž, bod 45.

80 — Bod 45, kurziva provedena autorem tohoto stanoviska.

81 — Bod 46, kurziva provedena autorem tohoto stanoviska.

82 — Rozsudek ze dne 8. května 2008, Weiss und Partner (C-14/07, Sb. rozh. s. I-3367).

83 — Stanovisko generální advokátky C. Stix-Hackl ze dne 28. června 2005 v již uvedené věci Leffler, bod 63, upozorňuje na to, že nařízení usiluje o maximální přiblížení právních důsledků práv zavedených v jeho ustanoveních. Proto „[se] ‚únik' do vnitrostátního práva za účelem vyplnění možných mezer v úpravě […] jeví […] jako málo konzistentní".

historičtí předchůdci. Je třeba diskutovat o stupni jednotnosti, který nařízení sleduje, ale státy nemohou podle svého rozmaru manipulovat s výkladem článku 16 nařízení č. 1348/2000.

84. Znění článku vykazuje určitou nejasnost. Stanoví pouze to, že je třeba mimosoudní písemnosti zasílat za účelem doručení v jiném členském státě v souladu s tímto nařízením. Tato slovní úspornost stojí v protikladu ke čtrnácti předchozím článkům, které se podrobně věnují doručování soudních písemností.

85. V tomto bodu souhlasím s Českou republikou, když hodnotí mimosoudní písemnost „v závislosti na právu státu původu vykládaného v souladu s cílem nařízení a obecnými zásadami, které vyplývají ze souhrnu vnitrostátních právních systémů“ [84]. Toto pojetí je nejvýstižnější pro tuto věc, neboť nařízení č. 1348/2000 tím, že se zmiňuje o písemnostech tohoto druhu, chtělo využít zkušenosti každého členského státu. Seznam vydaný Komisí odráží tuto vnitrostátní pluralitu a slouží za vzor nejenom pro tam vyjmenované písemnosti, nýbrž také pro ty, jež tam nejsou zahrnuty, ale při systematické analýze spadají pod nařízení č. 1348/2000. Uvedený článek 16 dává „mimosoudní písemnosti“ rozměr ve Společenství, ačkoli přiznává členským státům relevantní úlohu: poskytnout vzor za tím účelem, aby pojem Společenství zahrnoval písemnosti, které v souladu s tradicí členských států mohou mít mimosoudní charakter [85].

86. Vyzývám tudíž Soudní dvůr, aby poskytl definici „mimosoudní písemnosti“ podle nařízení č. 1348/2000 způsobem, který zohlední rozmanitost vnitrostátních soudních systémů a cíle nařízení a bude s nimi v souladu.

87. Předpisy přijaté před nařízením č. 1348/2000 poskytují první stopu pro utvoření definice tohoto druhu písemností. Nejvýznamnějším z nich je již zmíněná Haagská úmluva z roku 1965, ratifikovaná naprostou většinou členských států Evropské unie, na niž Soudní dvůr odkázal ve věci Weiss und Partner [86]. Na rozdíl od sporného nařízení úmluva poskytuje v článku 17 definici pojmu

84 — Vyjádření vlády České republiky, bod 8.

85 — Scarano, L. A., „Il Regolamento CE n. 1348/2000 sulle notifiche internazionali intracomunitarie“, v Ambrosi, I. a Scarano, L. A., *Diritto Civile Comunitario e Cooperazione Giudiziaria Civile*, vyd. Giuffrè, Milán, 2005, s. 105 a 106.

86 — Uvedený rozsudek, bod 52.

„mimosoudní písemnost“, který pokrývá akty „vyhotovené orgány a oprávněnými úředními osobami smluvního státu“. Pouze veřejné písemnosti by tedy podle této úmluvy měly mimosoudní charakter [87].

88. Jiným zajímavým dřívějším předpisem je Úmluva z roku 1997 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech Evropské unie, vypracovaná na základě bývalého článku K.3 Smlouvy o Evropské unii, která nikdy nevstoupila v platnost. Jak jsem již uvedl, nařízení č. 1348/2000 zdědilo ustanovení této nenarozené úmluvy, obsažené v dnešním článku 16. Návrh smlouvy však zahrnoval velmi významnou vysvětlující zprávu, kterou Soudní dvůr také použil ve věci Weiss und Partner [88]. V komentáři ke článku 1 zpráva připouštěla obtížnost přesného vymezení „mimosoudních písemností“. Dále však uváděla, že představují „písemnosti vyhotovené oprávněnou úřední osobou, jako jsou notářské zápisy, nebo soudním úředníkem, vydané úřadem členského státu nebo ty, jejichž povaha nebo význam odůvodňuje jejich zasílání a sdělování adresátům úředním postupem“ (*neoficiální překlad*). Jde o širší pojem než ten, který je obsažen v haagské úmluvě, neboť se neomezuje na mimosoudní písemnosti vydané veřejnými úřady, ale zahrnuje také jiné striktně soukromé druhy písemností, byť zvláště relevantních pro právní vztahy.

89. Také se ukazuje jako výmluvný seznam zpracovaný Komisí, který zahrnuje velmi rozmanité písemnosti, které všechny mají určité minimální společné rysy. S ohledem na tuto rozmanitost navrhuji Soudnímu dvoru zkoumat definici „mimosoudních písemností“ podle nařízení č. 1348/2000 při zvážení tří ústředních charakteristik vyjmenovaných v příkladech, které seznam podává.

90. Zaprvé tento charakter mají písemnosti vydané v důsledku zásahu úřadu nebo veřejného aktu, konkrétně jiným „úřadem“ než soudem vydávajícího státu, při výkonu veřejných funkcí. Pojem „zásah“ znamená, že písemnost může pocházet od daného úřadu nebo její obsah může být schvalován veřejným prohlášením [89]. Rovněž zásahem „veřejného aktu“ se má na mysli, že existují mimosoudní písemnosti, jejichž úřední povaha nepochází od monokratického nebo kolektivního úřadu, ale vzniká ze zákonodárného aktu. Existují tedy písemnosti, jejichž účinky, stanovené přímo zákonem, jsou natolik relevantní ve vnitrostátním právním řádu, že si zasluhují zasílání a doručování v souladu s nařízením č. 1348/2000. Na tyto akty odkazuje vysvět-

87 — Praktický průvodce úmluvou z roku 1965, sepsaný Stálým úřadem Haagské konference mezinárodního práva soukromého, uvádí příklady mimosoudních písemností podle článku 17 smlouvy: „extrajudicial documents include […] demands por payment, notices to quit in connection with leaseholds or contracts of employment, protests with respect to bills of exchange and promissory notes, provided that they are issued by an authority of huissier. Objections to marriage, consents for adoption, and acceptances of paternity are also in this class insofar as they imply compliance with certain formalities“. *Practical Handbook on the Operation of The Hague Service Convention,* Permanent Bureau – Hague Conference, vyd. Wilson & Lafleur Ltée, Montreal, 2006, s. 30. V poslední odrážce si lze povšimnout určité relativizace veřejného charakteru písemnosti, který si ale stále zachovává určitý stupeň úředního zásahu.

88 — Rozsudek uvedený výše, body 53 a 54. Je třeba upozornit, že Soudní dvůr jednoznačně vyloučil výkladové použití této zprávy v první věci týkající se nařízení č. 1348/2000, Leffler. V bodu 43 Soudní dvůr tehdy uvedl, že „nelze s úspěchem namítat, že důsledky odmítnutí písemnosti by měly být určeny vnitrostátním právem. V tomto ohledu se nelze právoplatně dovolávat komentářů uvedených ve vysvětlující zprávě k Úmluvě […]“. Toto tvrzení směřuje k vyloučení vnitrostátní roztříštěnosti výkladu nařízení.

89 — Sharma, D. H., *Zustellungen,* uvedené dílo, s. 84.

lující zpráva k úmluvě z roku 1997, když hovoří o „písemnostech, jejichž povaha nebo význam odůvodňuje jejich zasílání a sdělování adresátům úředním postupem“ (*neoficiální překlad*).

91. Zadruhé takové písemnosti mají specifické a odlišné právní účinky v důsledku toho, že podléhají určité formě. Proto ne každá mimosoudní písemnost jen z důvodu, že byla vydána, vykazuje rozměr odlišný od toho, který by měla, kdyby nepodléhala veřejnému orgánu. Podle vnitrostátního práva je třeba jednotlivcům uložit povinnost obrátit se na úřady za účelem posílení hodnoty určitých písemností, a v důsledku toho poskytnutí stability a jistoty v právních vztazích. Pokud však veřejný zásah nemá vliv na účinek písemnosti, domnívám se, že se nejedná o „mimosoudní písemnost“ podle nařízení č. 1348/2000. V této věci, jestliže se tedy ukončení kupní smlouvy doručuje soukromým dopisem nebo prostřednictvím veřejného zásahu, který vyúsťuje v jeho formalizaci v notářském zápisu o výzvě a doručení, by to mohlo zásadně změnit kvalifikaci písemnosti [90].

90 — Sharma, D. H., *Zustellungen,* uvedené dílo, s. 84, uvádí ukončení soukromé smlouvy jako příklad mimosoudní písemnosti.

92. Zatřetí k zachování souladu s hlavním cílem nařízení, jímž v zásadě je účinná a rychlá soudní spolupráce na území Společenství, musí sporná mimosoudní písemnost podporovat určitý nárok v případném soudním řízení. Musí být zjevný minimální vztah mezi doručováním na jedné straně a spuštěním mechanismů nařízení č. 1348/2000 na druhé straně. V opačném případě by se vnitrostátní soudy proměnily v zasílatelské služby pro účastníky sporů, kteří ani nezahájili soudní řízení. K této skutečnosti musí Soudní dvůr přihlédnout a zahrnout tuto třetí podmínku do definice „mimosoudní písemnosti“.

93. V důsledku toho se domnívám, že mimosoudní dokumenty jsou ty, co zaprvé vznikly zásahem úřadu nebo veřejného aktu, zadruhé v důsledku zásahu mají specifické a odlišné právní účinky a zatřetí slouží na podporu nároku v případném soudním řízení Přísluší vnitrostátnímu soudu ověřit, zda notářský zápis o výzvě a doručení za účelem oznámení ukončení kupní smlouvy na nemovitost představuje „mimosoudním písemnost“ s ohledem na uvedené tři podmínky.

VII – Závěry

94. Z výše uvedených důvodů navrhuji Soudním dvoru, aby odpověděl Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier takto:

„1) ‚Mimosoudní písemnosti' podle nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 ze dne 29. května 2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech nejsou omezeny jen na písemnosti, které jsou spojeny se soudním řízením, nýbrž zahrnují také písemnosti, které je třeba doručovat nezávisle na existenci soudního řízení.

2) ‚Mimosoudními písemnostmi' podle nařízení č. 1348/2000 jsou takové písemnosti, které zaprvé vznikly zásahem úřadu nebo aktu, zadruhé mají v důsledku zásahu specifické a odlišné právní účinky a zatřetí slouží k podpoře nároku v případném soudním řízení.

3) Vnitrostátnímu soudu přísluší ověřit, zda notářský zápis o výzvě a doručení za účelem oznámení ukončení kupní smlouvy na nemovitost představuje ‚mimosoudní písemnost' s ohledem na uvedené tři podmínky."